

Тамара СЕНІНА

□ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □

9 травня нашій колезі, Маргариті ГЕЦЕВИЧ, виповнилося б 82 роки. П'ять років тому, 4 лютого 2015 року, вона відійшла в інший світ. Талановитий науковець, музейник, публіцист, перекладач, поетеса, чие ім'я відоме в наукових колах України та Польщі... Для багатьох ця втрата помітна. Не вистачає її й для Кременця, в якому прожила все своє життя і присвятила чисельну кількість статей, публіцистичних нарисів, відкрила чимало імен цікавих постатей, котрі тут народилися, жили, або ж мимолітним перебуванням у ньому, залишили про себе помітний слід. Це особлива втрата для тих, хто її знав: для кременчан, поляків, росіян, литовців, болгар, євреїв... Спілкування з пані Маргаритою збагачувало душу. Вона була справжньою християнкою, мудрою, глибоко духовною і непохитною на шляху до Бога...

Музейній справі, після закінчення Кременецького педагогічного інституту в 1960 році, Маргарита Гецевич віддала тридцять шість років. З них двадцять вісім років присвятила Юліушу Словацькому, який народився в Кременці, і, майже стільки ж, Тарасу Шевченку, який в 1846 році приїжджав на Кременеччину в складі археографічної комісії і тут залишив після себе помітний слід в літературі та мистецтві. Завідування літературним відділом у краєзнавчому музеї приносило їй особливе задоволення. Однак, це були роки як творчого піднесення, так і прикрих випробувань в умовах радянської системи, котра не завжди однозначно ставилася до цих двох геніїв.

Повертаючись думками в далекий 1960 рік, пані Маргарита згадувала як примітивно виглядала постать Словацького-революціонера, поміщена чи не на єдиному портреті в

залі, і ховалася за чисельною кількістю портретів декабристів, письменників російської та світової літератури. Експозиція будувалася під диктовку тодішньої влади, тож і вся увага на планшетах та у вітринах акцентувалася на політичних моментах його творчості. Зал був відкритий у 1959 році, з нагоди 150-річного ювілею поета. І це стало великим досягненням. Тож учасники цієї події (науковці з України, Польщі, Білорусії, Литви, Росії) під головуванням

видатного українського поета-академіка Максима Рильського, на недосконалість експозиції особливої уваги не звертали. Важливішим був факт відкриття окремого залу для польського поета! Про це йшла мова у Кременецькому педагогічному інституті, під час

Виїзної сесії АН УРСР, очолюваної Максимом Рильським. Тоді, в 1959 році, Маргариті, студентці даного вузу, пощастило бути свідком цих виступів. Зраділа, коли згодом зал, з посвятою життю і творчості Юліушу Словацькому, довірили саме їй.

Було багато планів. Новопризначений директор музею Василь Воляник писав листи-звернення до керівництва Кременця, Тернополя, Києва про відкриття музею Поета в родинній садибі Словацьких. Довірившись обіцянкам Центрального Комітету України, жили надією про їх звершення. Та це були лише пусті слова. Розуміли: все вирішувала Москва.

Майже така ж історія повторилася і з думками про відкриття в музеї залу Тараса Шевченка в 1961 році. Тут були теж претензії, які вголос не звучали. Проте, згодом відкрили і цей зал. Експозицію створював Максиміліан Еліан. Маргарита Гецевич взялася за цю справу згодом. Дякуючи їй, шевченківський зал збагатився чималою Шевченкіаною художника і поета Івана Гарасевича, колекціями інших кременчан. На початку 1980 років їй належала ідея перевезення з Києва в

Кременець погруддя Кобзаря (роботи київського скульптора Олександра Ковальова), яке в 1989 році, з нагоди 175-ліття від дня його народження, встановили на подвір'ї Кременецького педагогічного коледжу імені Тараса Шевченка (нині — Кременецької гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка).

Так, завдяки контактам пані Маргарити з письменниками, літературознавцями, дослідниками життя і творчості обох поетів у 1960-1997 р.р., фонди краєзнавчого музею збагатилися майже на 4300 експонатів. Тоді ж брала участь в республіканських та міжнародних конференціях в Україні і Польщі.

Активність Маргарити Гецевич не стала меншою й тоді, коли в родинній садибі Словацьких у 2002 році відкрили музей Юліуша Словацького. Була постійною учасницею традиційного літературно-мистецького «Діалогу двох культур». Їй належать переклади: оповідання «Травень у Кременці» польської письменниці Марії Данілевич, поетичні твори знаного в Польщі поета Маріуша Ольбромського. У

2009 році музеєм Юліуша Словацького видана книга «Листи до матері» на основі перекладених нею двадцяти семи листів Юліуша Словацького, адресованих матері – Саломеї Словацькій-Бек'ю в Кременець. У

1996, 1999, 2001 роках окремим виданням вийшов її літературно-публіцистичний нарис «Якщо там будеш...». Видала кілька збірок поезій духовного спрямування:

“Пространства”

(1998),

“Зеркала”

(2000), «Благодарю Господь!» (2014), «Ликуя в Господе» (2015)

Удостоєна чисельних нагород, в тому числі – Міністерства культури України, стипендіат премії Фундації «Янінеум», заслужений працівник культури Польщі.

Домашній архів Маргарити Гецевич після її відходу перейшов у спадщину музею Юліуша Словацького: нагороди, документи, книги, фотографії, рукописи, листи, диски тощо... Поповнивши фонди, ці речі набули іншого життя. Та щоразу оживають на виставках і промовляють до нас її духовним настановчим словом...

{joomplucat:304 limit=12|columns=3}

